

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce: diplomová / bakalářská

Posudek : vedoucího / oponenta

Práci hodnotil(a) Mgr. Petr Jirák Ph.D.

Práci předložil(a): Bc. Nikola Chmelířová

Název práce: Žena v myšlení starého Řecka. Exkurz k tragickým hrdinkám v Euripidových dramatech.

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

Cílem práce je představit na vybraných Euripidových tragických dramatech roli a působení ženy v kulturním a sociálním prostředí antického Řecka. Autorka se zaměřuje na analýzu těchto motivů především v dramatech *Ifigenie v Aulidě* a *Médea*. Cíl práce byl přesvědčivě naplněn.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Náročnost tématu spočívá především ve vypořádání se s tím, že sama práce se zabývá textovou evidencí z řecké kulturní oblasti. Je tak nutné si stanovit jasný postup, jak načrtnout problém a jak ho uchopit. Bc. Chmelířová zvolila metodu tzv. „close reading“, ve které se věnuje pečlivému rozboru textu v kontextu daného problému a cíleně upozorňuje historické či kulturně-společenské pozadí. V první kapitole sice nastiňuje určitou podobu kulturního prostředí, ve kterém se práce bude pohybovat, ale jedná se spíše o základní představení zorného pole. Jádrem práce jsou tak analýzy pasáží z Euripidových dramát, ke kterým připojuje autorka na základě sekundární literatury současný pohled na tuto problematiku. Cílem je aktualizovat a promyslet starý text a vidět v něm zachyceny stále živé a palčivé problémy. V tomto smyslu je třeba ocenit vhodně zvolenou metodu práce, která ústí v jasnou a srozumitelnou strukturu a vyhýbá se tak nebezpečí, že práce bude jednak chaotická a jednak povrchním popisem. Čtenář od začátku ví, jak bude autorka textu postupovat.

Diplomantka se v první kapitole přidržuje klasického rozdělení *oikos-polis*, tedy prostoru soukromého a veřejného a poukazuje na problém, že sféře *oikos* chybí v primárně politicko-mocenském diskurzu hlas. Jedná se o oblast, jež je skryta za zdmi příbytků a domů. Oblast, kterou ohraničují jasná pravidla. Co se v tomto prostoru udává, není probíráno a náležitě reflektováno ve veřejného prostoru. Přesto i zde, jak zdůrazňuje autorka práce, se dějí příběhy a dilemata, které formují společnost jako celek. Právě na tuto oblast „němého“ se zaměřují tragická dramata. Autorka sleduje primárně Euripidova díla, jež představují jedinečnou a novou sondu do tohoto skrytého prostoru. V těchto dramatech lze „nahlédnout do zákulisí toho, co se odehrává uvnitř,“ (s. 10). Euripidés je chápán jako inovátor, který zpřítomňuje (sice na starých příbězích) dobové problémy se zaměřením na ženské hrdinky a představuje upozaděnou ženskou perspektivu. Tu chápe autorka jako utlačovanou dobovým politickým modelem a považuje za „naivní myslet si, že neměla vliv na své okolí“ (s. 10). Ve svém postoji jde dále, když si pokládá otázku, zda za tímto mocenským uspořádáním nestojí strach z ženy a jejího světa jako takového. Euripidés je tak tvůrcem, který je schopen vykreslit ženu jako celistvou bytost s hlubokým i rozporuplným vnitřním světem – a nikoliv pouze jako morální a prázdný obraz.

Diplomantka dále přichází s vlastním strukturovaným přístupem, jež postupuje celou prací a stává se hlavním metodickým vodítkem, kterého se přidržuje. Rozděluje hrdinky Euripidových her na dva typy, typ A a typ B. V prvním případě sleduje ženu, která se zcela podvoluje morálním nárokům a platí za příkladnou ženu, která naplňuje kulturní vzorec. Je schopna se obětovat vyšším zájmům, které - jak si autorka všimá - se většinou

týkají sféry politické (např. války), tedy oblasti, ke které nemá žena přístup. Rozhoduje se tak bez jejího vědomí. Ve druhém typu představuje ženu, jež se vymyká tomuto vzorci, bouří se proti němu. Pokud je s ní nespravedlivě nakládáno, je schopna násilně jednat i se všemi devastujícími následky.

V druhé části práce, kterou můžeme označit za samotné jádro, je toto metodické uchopení propojeno s primárním textem dvou Euripidových her – *Ifigenia v Aulidě* a *Médea*. Logika výběru se řídí typovým rozlišením, ve kterém představuje Ifigenie představuje typ A a Médea typ B. Nejsilnější moment práce lze vidět, když autorka nezůstává ve statickém rozdělení dvojic *oikos* – *polis*, svět mužů – svět žen, typ A – typ B, ale sleduje v návaznosti na Vernantovy úvahy, jak se tyto sféry prolínají a prostupují. Uvedme dva příklady, ve kterých autorka sleduje toto prolínání. Když Ifigenie souhlasí se svým obětováním pro dobro většiny (tj. řeckého vojska), autorka si všímá, jak její postava začíná přebírat mužské vlastnosti a specifické *aretai*, čímž dochází k dynamice původně daných genderových rolí (s. 32-34). Autorka konstatuje, že obdiv, který je Ifigenii v závěru dramatu věnován (a to jak postavami v dramatu, tak samotnými diváky v divadle) však nepatří její odvaze, ale spočívá v ocenění jejího podřízení a následném sebeobětování. Euripidovou velikostí je pak, že je schopen divákovi představit alternativní interpretaci celé situace, tj. ocenit odvahu Ifigenie. V druhém případě je Médea Euripidem chápána jako zrazená a opuštěná žena, jež se rozhodne odmítnout zahanbující podřízení a osnuje pomstu. Autorka se zajímavě zaměřuje na otázku, zda je pomsta Medeie racionálním promyšlením aktem či čistou iracionalitou. Domnívá se, že v její pomstě a jednání převládá rozhodnost a racionalita přisuzovaná spíše mužskému elementu, čímž se opět stírají zmíněné jednoduché statické dvojice.

V závěru práce sledujeme, že se autorka sympaticky neuchyluje k zjednodušujícímu klišé, že Euripidés představoval jednoho z prvních feministických autorů. Chápe jeho hry a jeho samého spíše jako odvážného pozorovatele „který ukazuje situaci ve společnosti, zaznamenává střípky skutečnosti a nechává na divákovi, co si z toho vezme“ (s. 55). Tedy jako někoho, kdo s porozuměním dává hlas ženskému světu, jeho motivům a dilematům. Žena je ukázána jak ve své velikosti (Ifigenie), tak i ve své hrozivosti (Médea). Není bezkrevné abstraktum.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Text je po formální stránce zcela v pořádku. Jazykový projev je uspokojivý, text je psaný srozumitelně a vyhýbá se banálnímu uchopení dané tematiky. Na některých místech bych ocenil více propracovat daný problém, nespokojit se s frázovitým uchopením, např. v kap. 1.1. Silnou stránkou práce je bezesporu přehlednost a členění kapitol, které je drženo jasným metodickým přístupem. Za velmi kvalitní považuji práci s cizojazyčnou sekundární literaturou, ve které převažuje mnoho současných badatelů z anglosaské tradice.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Celkový dojem je výborný. Práce je soustředěná a neodbočuje od svého cíle. Z hlediska čtenáře má práce spád a zabývá se tím podstatným. Není potřeba se prokousávat méně zajímavými odbočkami, jsme stále v kontaktu s hlavní tematikou. Tato situace vychází z již zmiňovaného metodického přístupu, který je skutečnou páteří celé práce. Samotné téma je skutečně zajímavé a silnou stránkou celé práce je, že dokáže zpřítomnit dávný text současnému člověku. V tomto smyslu je Bc. Chmelířová dobrou následovnicí A. Szlezáka, který se ptá, za co Evropa vděčí Řekům, v návaznosti na něj se diplomantka ptá, za co vděčí současný čtenář Euripidovi a jeho dramátům. Její rozbory Euripida nepostrádají hloubku a odhalují v ní pečlivého čtenáře, který je schopen sledovat několik vrstev textu, což je charakteristickým rysem řeckých dramát. Pokud bych měl práci něco vyčíst, týkalo by se to lepšího porozumění kulturnímu a sociálnímu prostředí, ve kterém jsou tato díla zasazena. Autorka se vědomě vyhýbá těmto širším rozborům, či cíleně odmítá náboženskou perspektivu a věrna svému přístupu sleduje svoji interpretační linku. To je v pořádku. Je však třeba dodat, že tragické drama nese odraz i těchto rovin a pokud chce autorka sledovat motivaci a jednání daných hrdinů, tak k hlubšímu rozpracování charakterů by bylo dobré zohledňovat i tyto perspektivy.

Na závěr bych chtěl vyzdvihnout originalitu práce a tvůrčí zpracování tématu, které spočívá nejen v nastíněné typologii postav, ale také v jejich vzájemném přelévání a dynamickém proměňování. Z textu je cítit, že autorka sice není ponořena do specifik antického světa, ale je schopna v něm najít a interpretovat silné momenty. A to není málo.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

- 1) Jedním z hlavních témat tragického dramatu je možnost či nemožnost volby. Ve svém textu zmiňujete, že v Euripidových hrách spatřujete možnost volby (s. 30). Domníváte se, že se jedná skutečně o vědomou promyšlenou volbu (vysvětlete na příkladu)?
- 2) V čem je podle Vás Euripidés současným autorem?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Navrhuji známku výborně.

Datum:

17.5. 2021

Podpis: